Bandalag íslenskra skáta – markmið, uppbygging og dagskrá

286 skátalög og skátaheit
markmið skátastarfsins
meginþættir skátastarfs
grundvöllur skátastarfsins
287 grundvallarstefna BÍS
288 foringjaþjálfun og menntun leiðbeinenda
290 starfsaðferðir
292 starfsverkefni
294 samhengi í skátastarfi

Skátalög og skátaheit

Allir sem gerast skátar starfa undir kjörorðinu Ávallt viðbúinn, sem er alþjóðlegt kjörorð skáta. Sá sem gerist skáti skal vinna skátaheitið, sem er svohljóðandi:

Ég lofa að gera það sem í mínu valdi stendur til þess

- *að gera skyldu mína við guð og ættjörðina,*
- *að hjálpa öðrum og*
- *að halda skátalögin.*

Skátalögin

1. Skáti segir ávallt satt og stendur við orð sín.
2. Skáti er traustur félagi og vinur.
3. Skáti er hæverskur í hugsunum, orðum og verkum.
4. Skáti er hlýðinn.
5. Skáti er glaðvær.
6. Skáti er öllum hjálpsamur.
7. Skáti er tillitssamur.
8. Skáti er nýtinn.
9. Skáti er snyrtilegur í allri umgengni og ber virðingu fyrir eigum annarra.
10. Allir skátar eru náttúruvinir.

Skátaheitið og skátalögin eru lífsreglur sem geta orðið til þess að vekja hvern og einn til umhugsunar um sjálfan sig og samskiptin við annað fólk. Það er hollt að hafa leiðarvísi til að fara eftir í daglegu lífi og starfi. Reynslan hefur sýnt að þau gildi sem felast í skátalögum og heiti hafa dugað mönnum vel til að ná góðum árangri í samskiptum við aðra og eiga ánægjustundir með öðru fólki. Það hefur orðið skátunum sjálfum til ánægju í félagslegu starfi þeirra jafnt innan skátahreyfingarinnar sem utan.

Markmið skátastarfsins

Skátahreyfingin hefur sett sér það að markmiði að leiða börn og ungt fólk til þroska svo að þau verði sjálfstæðir, virkir og ábyrgir einstaklingar.

Með því að tala um að leiða einstaklinginn til þroska er átt við það að hver maður býr yfir fjölmörgum eiginleikum sem unnt er að laða fram og þróa.

Skátahreyfingin leggur áherslu á að skátar verði sjálfstæðir einstaklingar, sem venjast á að bera ábyrgð á því sem þeim er falið og læra að bera ábyrgð á eigin gerðum með markvissri þjálfun. Læri að meta, rökræða og taka afstöðu til mála. Venjist því að vinna með öðrum og virða skoðanir annarra. Virða jafnan rétt allra manna og skilja þjóðfélagslega samábyrgð allra þegna landsins.

Siðferðileg markmið skátalaganna eru öllum, ungum sem öldnum, skynsamleg leiðsögn í lífi og starfi.

Sú hugsun, sem liggur að baki skátalaganna, er skýrð með nánari hætti í markmiðum skátahreyfingarinnar á Íslandi, stefnumótun Bandalags íslenskra skáta og þeim viðfangsefnum sem skátar fást við í skátastarfinu sjálfu.

Meginþættir skátastarfsins

Viðfangsefni þau sem skátum eru falin í skátastarfi eru grundvölluð á stefnu alþjóðabandalaga skáta, markmiðum Bandalags íslenskra skáta, grundvallarstefnu Bandalagsins og skátalögunum. Nokkur atriði eru einkennandi fyrir skátastarf:

- Virk þátttaka.
- Þjálfun einstaklingsins.
- Tengsl við þjóðfélagið.
- Flokkakerfið.
- Samábyrgð.
- Útilíf.
- Nám með starfi.

Skátahreyfingin leggur áherslu á að börn fái tækifæri til að stjórna eigin félagsstarfi og bera ábyrgð á því undir leiðsögn eldri foringja.

Markmið og leiðir skátastarfsins

Markmiðum skátahreyfingarinnar hyggst Bandalag íslenskra skáta ná:

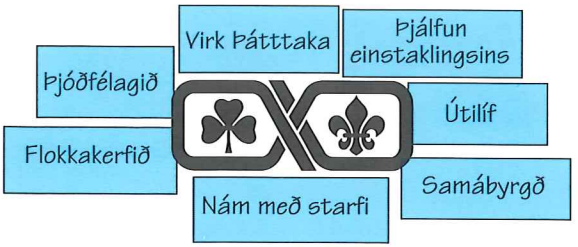
– Með því að stuðla að **hópvinnu**, sem þroskar tillitssemi samstarfshæfileika, ábyrgð og stjórnunarhæfileika.

– Með **útilífi** sem eflir líkamsþrek og vekur áhuga barna og ungs fólks á náttúrunni og eflir skilning og áhuga á að vernda hana.

– Með **margvíslegum viðfangsefnum**, fræðilegum og verklegum, þar sem skátinn lærir ýmis nytsöm störf, sjálfum sér og öðrum til heilla.

– Með því að leitast við að auka skilning skáta á **íslensku þjóðfélagi**, og þekkingu á landi og þjóð.

– Ennfremur með því að taka þátt í **alþjóðlegu skátastarfi** gefst skátum tækifæri á að kynnast ungu fólki í öðrum löndum, háttum þess og menningu.

● **Virk þátttaka**

Virk þátttaka allra skáta er forsenda starfsemi hreyfingarinnar. Skátastarf á að hrífa skátana og höfða til ævintýraþrár og hugmyndaflugs. Þeir eiga að geta fylgst með starfinu frá fyrstu drögum starfsáætlunar þar til verkefnið er fullgert. Skátahreyfingin leggur áherslu á að gleðin yfir fullunnu verki verði skátanum mikilvægari en von um verðlaun að verki loknu.

● **Þjálfun einstaklingsins**

Skátahreyfingin vill með verkefnavali sínu beita sér fyrir því að skátinn geti mótað sjálfan sig með líkamlegri, félagslegri og vitsmunalegri þjálfun. Allt eftir því sem hæfir hverju aldursskeiði skáta. Skátinn á að eiga þess kost að vinna verkefni við hæfi meðan hann er virkur félagi í skátahreyfingunni.

● **Þjóðfélagið**

Skátahreyfingin leggur áherslu á að viðfangsefni skátastarfsins eigi rætur í veruleika samtímans og geti hjálpað skátanum til að skilja og fást við vandamál hversdagsins. Skátar líta á þjónustu við samborgara sem skyldu sína og eru viðbúnir til hjálpar ef þeir geta veitt aðstoð.

● **Flokkakerfið**

Meginhugmynd Baden-Powells um skipulag skátastarfs var fólgin í því að skipa skátum í flokka með sem næst 6 félögum og fá þeim verkefni til úrlausnar. Skátahreyfingin vinnur að því að venja börn og ungt fólk á að stjórna eigin verkefnum og vinna að þeim í sameiningu. Skátinn lærir í skátaflokknum að meta að verðleikum mismunandi hæfileika fólks, og lærir í reynd leikreglur lýðræðisins.

● **Samábyrgð**

Skátahreyfingin leggur áherslu á að skátinn fái tækifæri til að koma hugmyndum sínum á framfæri, venjist því að mæla fyrir þeim og vinna þeim fylgi og læri að fara að þeirri niðurstöðu sem flokkurinn eða starfshópurinn kemst. Skátahreyfingin leggur áherslu á að sem flestir fái að taka þátt í ákvörðunum í skátastarfi og að hópurinn beri sameiginlega ábyrgð á framkvæmd þeirra ákvarðana sem teknar eru.

● **Útilíf**

Skátahreyfingin leggur mikla áherslu á að skátinn læri að þekkja náttúruna og eiga kost á að kynnast landinu jafnt vetur sem sumar. Með aukinni þekkingu á náttúrunni vex skilningur á nauðsyn umhverfisverndar og því hvernig skátar geta stuðlað að henni með virkum hætti. Útilífið veitir skátanum tækifæri til að þjálfa líkamlegt þrek og læra að bjarga sér við erfiðar aðstæður. Skátahreyfingin leggur skátunum til verkefni sem kenna þeim að búast rétt við þeim aðstæðum sem er að mæta í óbyggðum og hvaða hættur beri að forðast.

● **Nám með starfi**

Skátahreyfingin leggur áherslu á að skátar læri af því að starfa að viðfangsefnum og safni þannig í sjóð reynslunnar. Hvað ungur nemur gamall temur segir máltækið og starfið í skátahreyfingunni hefur fært mörgum dýrmæta reynslu á fjölmörgum sviðum, sem þeir hafa hagnýtt sér í störfum sínum löngu eftir að þeir voru virkir félagar í skátafélagi.

Grundvallarstefna Bandalags íslenskra skáta

Bandalag íslenskra skáta starfar eftir þeirri meginreglu að allir menn hafi jafnan rétt, óháð kyni, litarhætti eða trúarbrögðum. Þeir sem gerast félagar í skátahreyfingunni gera það af fúsum og frjálsum vilja.

Bandalag íslenskra skáta vill stuðla að friði meðal manna og þjóða og taka virkan þátt í störfum sem stuðla að friði.

Bandalag íslenskra skáta leggur áherslu á að líta beri á börn sem einstaklinga sem hafa jafnan rétt og fullorðnir. Þau beri að virða og veita þá þjálfun sem hæfi aldri þeirra og þroska.

Bandalag íslenskra skáta leggur áherslu á að virða allar lífsskoðanir sem samrýmast skátalögunum. Í skátastarfi og við inngöngu nýrra félaga í skátahreyfinguna skal tekið fullt tillit til mismunandi trúarskoðana.

Starfsaðferðir

Aðferðin

Þegar vinna þarf verk er nauðsynlegt að velja rétta og hentuga aðferð til að vinna verkið. Aðferðin sem við beitum í skátastarfi felur í sér að við vinnum í litlum hópum t.d. skátaflokkum. Við gerum áætlanir, öflum okkur reynslu með starfi og reynum síðan að leggja mat á það sem við höfum lært og reynt.

Skipulagning

Ekki er unnt að stjórna starfi hóps, skátasveitar eða félags án þess að skipuleggja starfið fyrst. Skipulagningin er í meginatriðum tvíþætt, gera þarf áætlun um starfsemina til lengri tíma og skipuleggja þarf hvert atriði á dagskránni vandlega.

Við langtímaáætlanir þarf að taka tillit til sameiginlegs starfs allra skáta í landinu, t.d. Landsmóts skáta, eða sameiginlegrar starfsemi skátasambands eða félags, t.d. hátíðahalda á sumardaginn fyrsta. Síðan tekur hver skátasveit tillit til þeirra verkefna sem skátahreyfingin leggur á herðar skátunum, aldurs skátanna, árstíma, kostnaðar, venja skátasveitarinnar (t.d. að fara jafnan í páskaútilegu eða halda Jónsmessuvarðeld).

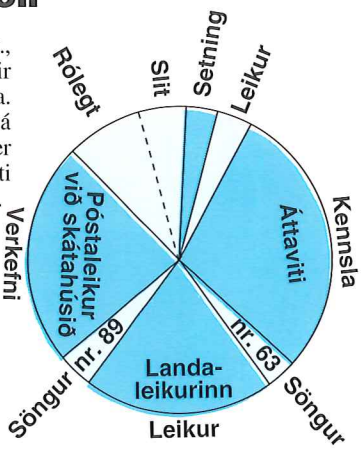
Hver sveitarforingi verður að sýna skátunum fram á að jafnvægi verði að ríkja milli skátastarfs og skyldustarfa skátanna, vinnu þeirra á heimili og skólanámi. Þá er að skipuleggja hvern einstakan fund, skipta verkum og deila ábyrgðinni svo að allir hafi verkefni við hæfi.

Verkefnin í skátasveitinni eru mörg hver spennandi, en það má ekki gleymast að það á að auka þroska skátanna og þeir verða líka að leysa verkefni, sem ekki eru sérstaklega skemmtileg. Gleymum ekki markmiðum starfsins.

Fundir og ferðir

Skátafundur tekur 1½-2 klst., sveitarráðsfundir og fundir dróttskáta eilítið lengri tíma. Fundina má skipuleggja á marga vegu en algengast er að þeir séu með þeim hætti sem lýst er á þessari mynd.

Hefðbundinn skátafundur hefst með hátíðlegri athöfn og honum er slitið á sama hátt, með athöfn. Fundartímanum er skipt í stutta kafla sem helgaðir eru ákveðnu viðfangsefni hver. Leiðsögn á skátafundi á ekki að taka lengri tíma en 20 mínútur.

Annað fundaform, sem hentugt er að nota öðru hvoru á sveitarfundum, er afbrigði af póstaleik.

Fundurinn hefst og honum lýkur á sama hátt og venja er til. Fundartíma er hins vegar varið til að leysa verkefni á 3-5 póstum sem flokkarnir koma á hver á eftir öðrum, t.a.m. læra nýjan skátasöng, hjálp í viðlögum eða hita vatn á hlóðum. Á skátafundum fá skátarnir æfingu í félagsstörfum og þar læra þeir margt sem ekki gefst tækifæri til að reyna fyrir alvöru fyrr en í ferðum eða í útilegu með skátasveitinni, skátafélaginu eða á skátamóti.

Veljum okkur markmið

Við setjum skátastarfinu ákveðin markmið. Það þýðir að við gerum grein fyrir þeirri niðurstöðu sem við viljum fá að loknu ákveðnu verkefni. Þetta gildir um starf skátahreyfingarinnar í heild og um hvert einstakt viðfangsefni. Að loknu hverju verkefni berum við saman niðurstöðu verksins og lýsingu markmiðsins, metum hvort rétt var að staðið, eða hvort markmiðið var raunhæft.

Lýsing markmiða þarf að vera nákvæm, áþreifanleg og takmarkið sjálft að liggja skammt undan. Annars dofnar áhuginn. Þeim mun yngri, sem skátinn er, þeim mun mikilvægara er að hann sjái fljótt árangur af starfi sínu. Starfi þeirra yngstu þarf að setja röð skammtímamarkmiða svo áhuginn á verkefnunum haldist brennandi.

Forysta

Skátaforingi er sá sem hvetur, glæðir hugmyndir, hjálpar, útskýrir, hrósar og fær verkin til að tala. Markmið forystunnar er það takmark sem skátaforinginn setur sér í samvinnu við aðra. Skátaforinginn ber uppeldislega ábyrgð, hann á að hjálpa skátanum að finna sig í skátastarfinu. Hann á að efla sjálfstraust skátanna og vekja trúnað þeirra og traust hvers til annars. Hann þarf að efla með skátunum ábyrgð á störfum og viðgangi skátaflokksins, sveitarinnar og félagsins. Það er jafnan fordæmi foringjans sem mestu skiptir, það er mikilvægasta reglan í uppeldi skátanna.

Leikir

Öllum þykir gaman að leika sér, en öllu gamni fylgir nokkur alvara. Fullorðnir leika sér til þess að slaka á og safna kröftum til þeirra verka sem skylda leggur þeim á herðar. Börnin nota leiki til annarra hluta. Leikur hjálpar þeim að tjá sig, skynja og skilja umhverfið og sjálf sig.

Í leik uppgötvar barnið margt nýtt og tileinkar sér mismunandi atriði allt eftir aldri og þroska. Ágæt aðferð til að festa í minni það sem við erum að kenna, er að endurtaka meginatriði þess í leik. En leikir eru alvarleg aðferð til þess að nálgast barnið og því þarf foringinn að þekkja dálítið um eðli leikja, og hvernig þeir falla best að skátastarfinu. Festið vel í minni þessi þrjú atriði.

- Foringinn verður að skilja til hlítar um hvað leikurinn snýst og gera sér ljóst markmið hans.
- Leikreglur verður að skýra vandlega. Gangið úr skugga um að allir hafi skilið þær áður en leikurinn hefst. Munið að gæta réttlætis þegar þið dæmið leikinn út frá leikreglunum.
- Allir verða að eiga þess kost að vera með í leiknum. Leiki, sem eru þannig sniðnir að einhver fellur úr leiknum, ætti að endurskipuleggja þannig að sá sem er úr leik geti komist aftur inn í leikinn að lítilli stundu liðinni.

Söfnum hugmyndum

Hugmyndaflæði

Afar þægilegt er að nota þessa aðferð þegar safna þarf fjölda hugmynda, ekki síst ef unnið er út frá einhverju **meginefni.** Sömuleiðis þegar sveitir eða flokkar þurfa að velja einstök viðfangsefni svo sem fyrir fundi, eða í gönguferðir og útilegur.

Þátttakendur vinna í hópi undir stjórn hópstjóra, sem ritar tillögur hópsins helst svo allir geti séð það sem fram er komið. Skátarnir fá orðið hver á fætur öðrum og eiga að setja fram hugmyndir, – síðan er haldið áfram meðan hugmyndaauðgin varir. En takið eftir því að engar umræður eru leyfðar og enginn má gera athugasemd við fram komnar tillögur. Umræðurnar fara fram á eftir þegar liggja fyrir tillögur. Þá þarf hópurinn að velja úr hugmyndunum það sem við getur átt.

Tengja

nefnist önnur aðferð til þess að safna hugmyndum, og getur hún hentað vel þegar fitja þarf upp á nýjungum og brjóta upp gamlar hefðir.

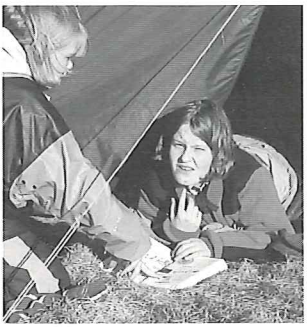
Stjórnandi hópsins nefnir eitthvert orð af handahófi. Orðið getur merkt hlut eða hugtak. Hann spyr hópinn hvað komi í hugann þegar orðið er nefnt og þá má spyrja hvaða not kunni að vera af því. Þátttakendur fá orðið hver af öðrum en síðan má breyta til og gefa orðið laust. Ritari skrifar niður hugmyndirnar. Sá sem tekur til máls getur annað hvort miðað við upprunalega orðið eða hugsað út frá því sem aðrir hafa lagt til málanna. Haldið er áfram meðan nýjar hugmyndir koma fram, en þá er tími til kominn að velja út viðfangsefni.

Boðhlaups-

aðferðin er afar hentug þegar flokkurinn eða sveitarráðið eru að safna hugmyndum til að hagnýta við minni viðfangsefni. T.d. jólafund flokksins eða helgarútilegu sveitarráðsins. Flokkurinn situr við borð og hver hefur blað og blýant. Allir byrja á því að skrifa efst á blaðið sama orðið, t.d. tré. Síðan fá allir eina mínútu til að skrifa annað orð á blaðið sem tengist því fyrsta. Þá láta skátarnir blaðið ganga til þess sem situr þeim við hægri hönd og nú fá allir eina mínútu til að bæta við einu orði til viðbótar. Síðan er haldið áfram og blöðin látin ganga nokkra hringi, en stjórnandinn stöðvar leikinn þegar hugmyndum tekur að fækka. Þá þarf að velja úr bestu hugmyndirnar. Eftir nokkrar umræður, getur niðurstaðan t.d. verið flokksferð, sem býður upp á flest nýstárlegustu verkefnin sem skrifuð voru á orðalistana.

Nám með starfi

er það kallað er við öflum þekkingar og leikni með því að vinna að ákveðnum verkefnum. Að baki þessarar hugmyndar Baden-Powells liggur sú vissa að skáti sem leysir raunhæft verkefni muni afla sér þeirrar þekkingar, sem þarf til að leysa verkefnið með meiri áhuga heldur en sá sem hefur fengið ítarlegar fræðilegar skýringar á því fyrirfram. Sýnikennsla skilar betri árangri þegar nemandinn getur fengið útskýringar hjá leiðbeinanda um leið og spurningar leita á hann. Skátastarfið er skipulagt á þennan hátt til þess að skátar læri margt með því að reyna sig við verkefnin.

Starfsverkefni

Bandalag íslenskra skáta hefur á hverjum tíma boðið upp á fjölbreytt safn verkefna þar sem grundvallaratriði skátastarfsins eru útfærð.

Útbúin eru misþung verkefni sem hæfa mismunandi þroska skátanna. Hverjum aldurshópi er ætlað safn verkefna sem hægt er að ljúka á um tveggja ára tímabili. Sumir skátar eru fljótir með verkefnin og aðrir þurfa lengri tíma. Aðstæður á sumum stöðum geta kallað á hliðrun á aldursskiptingu t.d. vegna mannfæðar. Þessi verkefni eru grunnur í störfum skátanna.

Við þau bætast fjöldi verkefna og ferða að eigin vali flokkanna sem oft eru þó í tengslum við grunnverkefnin. Höfuðatriðið er að allir fái hæfilega ögrandi verkefni til að glíma við.

Hverju safni verkefna lýkur með viðurkenningu fyrir unninn áfanga, merki sem hægt er að bera á skátabúningnum.

Fræðsluefni BÍS

Bandalag íslenskra skáta gefur út margvíslegt efni til að styðja við skátastarfið í landinu, bækur, bæklinga, tímarit, myndbönd o.fl.

Útgáfunni má skipta í nokkra flokka:

- Verkefnabækur fyrir grunnnámið.
- Verkefnabækur með skýringum.
- Þemahefti fyrir starfsár.
- Alhliða handbækur.
- Handbækur um sérstök efni.
- Blöð og tímarit.
- Myndbönd.

Horft til allra átta

Allt frá því skátastarf hófst á Íslandi hafa verkefnin verið undirstaðan í daglegu skátastarfi. Eitt sinn hétu þau nýliðapróf, fyrsta flokks próf og annars flokks próf. Síðar hétu þau áfangar. Nú er hugsunin sú að skátinn sé á ferð og safni í vörður á leið sinni:

- Ylfingar, 9-10 ára, eru á ferð austur.
- Skátar, 11-12 ára, eru á ferð suður.
- Skátar, 13-14 ára, eru á ferð vestur.
- Dróttskátar, 15-17 ára, eru á ferð norður.

Viðurkenningin þegar hverri ferð er lokið, eru litlar vörður sem eru bornar á skátabúningnum.

Skátastarf fyrir ljósálfa, 7-8 ára aldursstigið, er í mótun þegar þetta er skrifað (1993) og verkefnin fyrir þá hafa ekki enn verið felld inn í þetta ferðalag.

Verkefnabækur

Verkefnabækurnar Skátinn á ferð austur, Skátinn á ferð suður og Skátinn á ferð vestur hafa verið gefnar út og endurskoðaðar nokkrum sinnum. Þær hæfa aldurshópunum u.þ.b. 9-14 ára. Í undirbúningi eru leiðbeiningar fyrir foringja um hvernig eigi að standa að þjálfuninni. Heftið fyrir dróttskáta, Skátinn á ferð norður, er frá 1988 og er í endurskoðun.

Jafnframt grunnefninu eru til handbækurnar Flokksforinginn á ferð og mappan Á ferð flokksins.

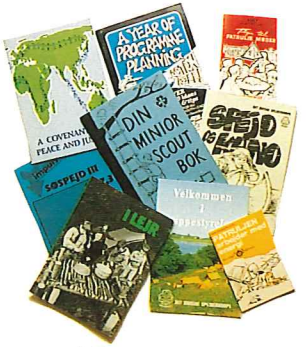

Erlend blöð og bækur

Vegna fámennis á Íslandi hefur ekki alltaf verið hægt að gefa út þær bækur sem áhugavert hefur verið fyrir starfið. Þess vegna hafa margir skátaforingjar leitað á náðir frændþjóða okkar og keypt af þeim bækur. Mest hefur verið notað af dönskum bókum enda hafa danskir skátar verið mjög iðnir við að gefa út skemmtilegar bækur.

Þeir sem hug hafa á að eignast erlendar skátabækur og hefti eða gerast áskrifendur af tímaritum geta fengið nánari upplýsingar á skrifstofu BÍS en þar er einnig að finna gott safn erlendra bóka og tímarita sem hægt er að skoða á staðnum.

Alhliða handbækur

Bandalag íslenskra skáta hefur gefið út alhliða skátabækur fjórum sinnum: Árið 1930, 1944, 1974 og þessa bók, Skátahandbókina, árið 1993.

Í Skátabókinni frá 1974, sem enn er mikið notuð, er ítarlegur fróðleikur sem leita má í þegar Skátahandbókinni sleppir.

Skátahandbókin er myndskreytt uppsláttarbók, þar sem finna má stuttar greinar með samanþjöppuðum fróðleik á fjölmörgum sviðum skátastarfs.

Blöð og tímarit

Höfuðmálgagn Bandalags íslenskra skáta er **Skátablaðið** sem kemur út 3 sinnum á ári.

Þá gefur BÍS út fréttablað, **Skátamál,** sem kemur út 8 sinnum á ári.

Félagsforingjafréttir er sérstakur upplýsingamiðill til félagsforingja þar sem fastaráð BÍS og skrifstofan koma á framfæri orðsendingum til félagsforingjanna.

Starfsár

Samhliða hinu reglulega skátastarfi, sem mótast af grunnefninu, leggur starfsráð BÍS línurnar um sérstök þemu til að leggja áherslu á um tiltekinn tíma. Þemu síðustu starfsára eru þessi:

1990-1991 Út í náttúruna.
1991-1993 Græni bakpokinn.
1993-1994 Skátastarf, sjálfstæður lífsstíll.

Sérstök verkefnahefti hafa verið gefin út í tengslum við þessi starfsþemu.

Handbækur um sérstök efni

Söngbækur, leikjabækur og bækur um útilíf og aðra þætti skátastarfsins eru nauðsynleg hjálpartæki í skátastarfinu. Hér er skrá yfir nýlegar og væntanlegar útgáfur:

Skátasöngbókin (1992).
Birta við varðeldinn, varðeldasöngvar (1989).
Upp til fjalla, handbók um útilíf (1991).
Leikjabókin **Íbí og Kim** (1991).
Skátaorðabók, (væntanleg 1994).
Tendraðu ljós, ljóð og sögur Hrefnu Tynes (1992).
Á ég að láta til leiðast, fyrir fullorðna nýliða (væntanleg 1994).
Umhverfisverkefni (væntanlegt 1994).
Fróðleikur á ferð (ýmis hefti).

Samhengi í skátastarfi

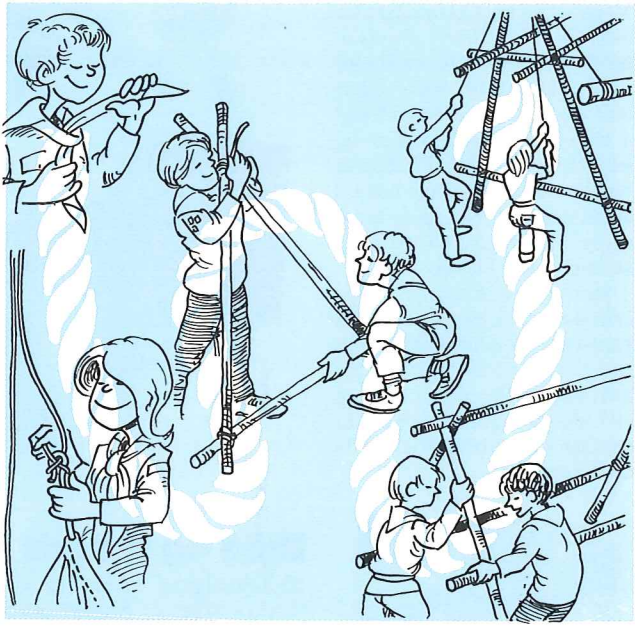
Verkefnin fyrir skáta koma þeim fyrir sjónir í margvíslegum búningi í bókum, heftum og bæklingum, en þegar grannt er skoðað er þess gætt að í þeim sé ákveðið samhengi. Á ferðum sínum austur, suður, vestur og norður kemur skátinn aftur og aftur að skyldum verkefnum. Þau varða hæfni hans til að bjarga sér og hjálpa öðrum, samskipti við fólk og náttúru og þekkingu hans og skilning á eigin þjóðfélagi og öðrum þjóðum.

Skátastarf felur í höfuðdráttum hið sama í sér á hvaða aldri sem skátinn er.

- Hann lærir að verða sjálfbjarga í nánasta umhverfi sínu og úti í náttúrunni, lærir að taka tillit til annarra og virða skoðanir þeirra og þroskar afstöðu sína til skátahugsjónarinnar.
- Kröfurnar og leiðirnar eru hins vegar mismunandi eftir aldri skátans og þroska.
- Verkefnin stigþyngjast og gera auknar kröfur til skátans, en þótt leiðin liggi til allra átta má líkja henni við ferðir skátans til að safna steinum í vörðu – vörðu fjölbreyttrar þekkingar og kunnáttu.

Það gefur skátastarfinu mikið gildi að allir, sem kynnast skátastarfi af eigin raun, tengjast innri böndum. Það gerist með því að skátarnir fást við verkefni af sama toga þótt þau séu miserfið, tileinka sér sömu siðvenjurnar, skátakveðjurnar og skátasöngvana, vinna sama skátaheitið og leitast við að lifa eftir sömu skátalögunum.

Eitt sinn skáti –
– ávallt skáti

Skátavígslan

Það er siður að vígja skáta inn í hreyfinguna. Skátinn vinnur skátaheitið og síðan setur foringi hans skátaklútinn um hálsinn á honum til merkis um að hann sé orðinn skáti.

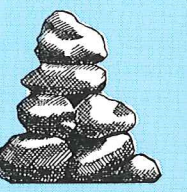
Skátaheitið er lesið fyrir yngstu skátana, ljósálfana og ylfingana, en þegar skátinn er 11 ára má gera ráð fyrir að hann geti áttað sig á hvað í heitinu felist og sé tilbúinn að gera það sem í hans valdi stendur til þess að standa við það.

Skátaheitið leggur skátunum skyldur á herðar, en þroski þeirra er misjafn og hver skáti skilur skátaheitið sínum skilningi. Þess vegna er gott að endurnýja það með reglulegu millibili, svo að skátinn rifji það upp og endurmeti skilning sinn á því.

Bræðralagssöngurinn

Ein af þeim siðvenjum sem tengir alla skáta saman, unga og aldna, er bræðralagssöngurinn:

Vorn hörundslit og heimalönd
ei hamla látum því
að bræðralag og friðarbönd
vér boðum heimi í.
Nú saman tökum hönd
og heits þess minnumst við
að tengja saman lönd við lönd
og líf vort helga frið.

Dróttskátar

Heitið dróttskátar er notað um skáta á aldrinum 15-17 ára. Orðið er dregið af drótt sem merkir hirð. Starfið er efsta stig almenns skátastarfs hliðstætt og drótt til forna var hirð konunga. Skátarnir fá áfram þjálfun í skátafræðum en verkefnin eru viðameiri og gera kröfur sem hæfa hirðmönnum einum, dróttinni sjálfri.

Að fornu þótti það mikil vegsemd að vera tekinn í hirð konungs og vandi fylgir vegsemd hverri. Sá sem þangað kemst hefur eitthvað til að bera umfram hina og ber að vera öðrum og óreyndari til fyrirmyndar.

Þetta var hugmyndin sem lá að baki þegar formlegt dróttskátastarf var myndað á árunum eftir 1960. Þá hafði verið unnið að því að finna verkefni við hæfi skáta á aldrinum 15-18 ára hliðstætt svonefndu seniorstarfi í Bretlandi og á Norðurlöndunum. Fyrstu sveitirnar kölluðust fjallarekkar og ungsvannar.

Fyrstu sveitirnar sem notuðu dróttskátanafnið voru síðan stafnaðar árið 1962 á Blönduósi og Skagaströnd. Haustið 1963 var farið að undirbúa verkefni sem leiddu að sérstöku merki sem dróttskátar skyldu vinna að, Forsetamerki.

Forsetamerkið

Dróttskátaþjálfunin var frá upphafi tengd við ættjörðina, lýðveldið Ísland. Táknið um lok dróttskátaþjálfunarinnar er nefnt Forsetamerkið og hafa dróttskátar alla tíð þegið það úr hendi forseta Íslands.

Fyrstu forsetamerkin voru afhent 24. apríl. 1965. Það gerði Ásgeir Ásgeirsson þáverandi forseti Íslands og verndari skátahreyfingarinnar.

Dróttskátastarfið festist síðan í sessi sem stig milli almenns skátastarfs og hjálparsveita.

Þegar litið er til baka hefur dróttskátastarfið og Forsetamerkið reynst skátastarfi í landinu styrk stoð. Forsetar þjóðarinnar hafa tekið á móti skátum á Bessastöðum og hlúð að þessu starfi af mikilli velvild. Er það skátahreyfingunni á Íslandi ómetanlegur styrkur.

Árið 1993 voru handhafar Forsetamerkisins orðnir 775.

Verndari íslenskra skáta

Allt frá forsetatíð Ásgeirs Ásgeirssonar hefur forseti Íslands verið verndari íslenskra skáta. Forsetarnir Ásgeir Ásgeirsson, Kristján Eldjárn og Vigdís Finnbogadóttir hafa allir tekið því mjög vel að gerast verndarar skátahreyfingarinnar á Íslandi og hafa þau lagt mikla alúð við starfið. Hafa þau oft tekið á móti skátum á forsetasetrinu að Bessastöðum og verið gestir skátanna við margvísleg tækifæri, svo sem á Landsmótum, skátaþingum, við skátaguðþjónustur á sumardaginn fyrsta og á tyllidögum hreyfingarinnar.